

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı Kapsamındaki Değerlerin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Ayşe Önal ¹, Zeki Taş ², Bijen Filiz ³, Gülten Hergüner ⁴

Öz

Günümüz eğitim programlarının hedefleri arasında akademik başarının yanında öğrencileri değerlerle donatmak da yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemektir. Çalışma kapsamına, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında görev yapan, dört yıl ve üzeri mesleki tecrübesi olan, 19 beden eğitimi ve spor öğretmeni alınmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici fenomenolojik desene göre oluşturulmuştur. Araştırmada nitel veri analizi programı MAXQDA 2020 kullanılmış, veriler içerik analiz yöntemi ile kod, kategori ve temalara ayrılarak yorumlanmıştır. Bulgularda, öğretim programındaki değerlerin kavram olarak anlamlandırılması, öğrencilere değerleri kazandırma sürecindeki uygulamalar, okul derslerine ilişkin görüşler, öğretmenlerin aldığı eğitim, değerlerin kazandırılmasının önündeki engeller, ailenin ve okulun durumu, öncül ve ardıl değerler, değerlerin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri ortaya konmuştur. Verilerin analizi sonucunda, değerlerin öğrenciye kazandırılmasında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve dersinin oldukça etkili ve önemli olduğu, öğretim programındaki değer açıklamalarının genelde anlaşılır olduğu ancak uygulamada plansız şekilde verildiği, değerlerle ilgili lisans ve hizmet içi eğitimlerin yetersiz ve verimsiz olduğu, sosyal medya, aile yapısı, okulun konumu gibi faktörlerin değer kazanımını etkilediği, bunlara karşın öğretmen eğitimlerinin, iş birliğinin ve öğretmen önerilerinin öğrenciler tarafından dikkate alınması ile değerlerin kazandırılmasında etkili olunacağına ve verimliliğin artacağına dair veriler elde edilmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin lisans ve hizmet içi eğitimlerinin değerler eğitimi açısından nitelik ve nicelik olarak iyileştirilmesine, kazanımlardaki değer ifadelerinin daha açık yazılmasına ve bu değerlerin nasıl

Anahtar Kelimeler

Beden eğitimi ve spor dersi
Beden eğitimi ve spor öğretmeni
Öğretim programı
Kazanım
Değerler
Değerler eğitimi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 06.04.2022
Kabul Tarihi: 12.12.2022
Elektronik Yayın Tarihi: 26.01.2023

DOI: 10.15390/EB.2023.11785

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Türkiye, aysedurukonal@hotmail.com

² Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Türkiye, zekitas@subu.edu.tr

³ Afyon Kocatepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Türkiye, bijenfiliz@aku.edu.tr

⁴ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Türkiye, herguner@subu.edu.tr

kazandırılabilmesine yönelik yazılı ve görsel kılavuzların hazırlanmasına, değerler eğitiminin okul-aile iş birliği ile yapılmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

Giriş

Psikomotor becerilerin ön planda olduğu beden eğitimi ve spor dersinde değerler nasıl kazandırılabilir? Değerler eğitiminde bu dersin rolü nedir? Her toplum gelecek nesilleri yetiştireceği eğitim sistemini kurarken topluma mal olmuş değerleri referans alır. Eğitimin hedefleri başta olmak üzere her kademede hedef belirlemeye yarayan en önemli ölçütler yine toplumun sahip olduğu değerlerdir. Gömleksiz (2007)'in de ifade ettiği gibi değerler, bireylere kazandırılmak istenen özellikleri belirleyen unsurlardır. Toplumsal kurumların değerleri de açık veya örtülü şekilde verilecek eğitimin tasarlanmasında oldukça etkilidir. Toplu yaşamın düzenli ve uyum içerisinde sürdürülebilmesi için ortak davranış biçimleri, töre, gelenek, ahlak ve din gibi değer sistemleri ve toplumsal kurumlar oluşturulmuştur (Köknel, 1982). Her toplumun belirli davranış kalıplarını benimsemesi, sosyal hayattaki önceliklerini buna göre sıralaması, düzenlemesi ve planlamasında rol oynayan tarihi, felsefi, sosyo-kültürel ve dini değerlerden müteşekkil bir değerler sistemi vardır (Seyyar, 2010).

Değerlerin, bireyin hayatında deneyimlediği gerçekliğin çok önemli bir parçasını oluşturmada ve bireyin varoluşunu anlamlandırmada kayda değer bir katkısı bulunmaktadır (Keskin, 2016). Kavram olarak değer, "bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; üstün nitelik, meziyet; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey" şeklinde açıklanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Bu kavramı Veugelers ve Vedder (2003) iyi ya da kötü temel inanışlar, Schwartz (1994) canlılara rehberlik eden bir ilke, Halstead (2005) davranışlarımızı belirleyen kılavuz olarak tanımlamaktadır. Kızılçelik ve Erjem (1994) ise değeri toplum için doğru ve gerekli duygular, düşünceler ve çıkarlarla ilişkili temel inançlar olarak tanımlamaktadır.

Değerler, toplumun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlara aktarılan öz mirastır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018a). Toplum içinde yaşayan insanların ortak aklının ortaya koyduğu iradeyi yansıtan değerleri büyük ölçüde içinde yaşadığı toplumun oluşturduğu görülmektedir (Durkheim, 1994). Topluma yeni katılan kişiler, öncelikle katıldıkları toplumun değerlerini içselleştirerek sosyalleşirler (Yazıcı, 2014). Değerler genellikle bir toplumun kabul ettiği (iyiliği, kötülüğü ve önem derecesi) bir olguyu belirtir (Kasapoğlu, 2013). Dolayısıyla, değerler toplum hayatında önemli bir yere sahiptir ve sistemli olarak yeni nesillere kazandırılmaya çalışılmaktadır (Varış, 1988). Bu da değerler eğitimi sayesinde gerçekleşmektedir.

Değerler eğitimi, bireyin her açıdan gelişmesini sağlar ve toplumu kötü ahlaktan ve olumsuzluklardan koruyarak iyi davranışlarla bireyi topluma kazandırır (Saygın ve Saygın, 2015). Bacanlı (2011)'ya göre değerler eğitimi, belli değerlerin kazandırılmasının yanında genel geçer ve toplumsal değerlerin kazandırılması için yapılan çalışmalardır. Değerler eğitimi, "bir toplumda benimsenmesi istenen değerlerin yetişen yeni nesle öğretilmesi, benimsetilmesi ve böylece yaşadığı topluma ve dünyaya uyum sağlama becerilerine sahip, karakterli, ahlaklı bireyler yetiştirme süreci şeklinde de tanımlanabilir." (Önal ve Hergüner, 2021, s. 60). Değerler eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalardan biri, toplumsal değerlerin yanında evrensel değerlerin de kazandırılması, diğeri ise değerlerin baskıcı ortamlarda zorla, dayatarak değil içselleştirerek ve rol-model olarak kazandırılmasıdır. Birey yaşadığı toplumun değerlerine ve evrensel değerlere uyum sağladığında iyi ve mutlu bir insan olabilir.

Değerler açısından kişisel gelişimini tamamlamamış ve değer kazanacak olgunluğa erişmemiş bireyler kendilerine ve topluma zarar verebilecek hareketlerde bulunabilirler (Doğanay, 2011). Bu bireylerde şiddet eğilimi, alkol, madde bağımlılıkları, manevi boşluk, ahlaki davranışlarda bozulmalar görülebilmekte; bu durum, toplumdan uzaklaşma, mutsuzluk hatta intihara sebep olabilmektedir. Bu yüzden akademik eğitime paralel olarak değerler eğitimine de okullarda mutlaka önem verilmesi gerekmektedir.

Değerlerin bireye ilk kazandırıldığı yer ailedir. Çocuğun bütün sorumluluğunu üzerine alan aile içinde verilen her türlü eğitim süreci çocuğun kişiliğinin yapılanmasında büyük rol oynamaktadır. Bu bağlamda, küçük yaşlarda ve ailede verilen değerler eğitiminin çocuğun ileride iyi bir vatandaşlık bilincine sahip olmasına katkıda bulunacağı belirtilmektedir (Dilmaç ve Ekşi, 2007). İlk olarak ailede verilen değerler eğitime çocuğun eğitim öğretim hayatının başlamasıyla okul ve öğretmenler de dâhil olur. Devenci (2015), değerler eğitiminin toplumsal yapının korunması için önem taşıdığını ve toplumsal düzeni devam ettirmek için evde ve okulda değerlerin bireylere kazandırılmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir. Okullar bireylere değerlerin kazandırılmasına ve bireylerin bilgi, tutum, beceri ve değerlerinin gelişmesine ortam oluşturmaktadır.

Türk Millî Eğitim sisteminin genel amaçlarına bakıldığında okulda öğrencilere kazandırılması gereken birçok değer bulunduğundan görülmektedir. Genel amaçlarda yer alan, Türk milletinin bütün fertlerini “Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluk duyan kişiler olarak yetiştirmek” (MEB, 1973) gibi değerlerin tüm eğitim basamaklarında öğrenciye kazandırılması beklenmektedir. Bu nedenle, tek bir derste değerleri işlemenin ötesinde, her derste değerlerin ortaya konduğu, sonuçlarının tartışıldığı ortamların oluşturulması önemlidir (Kasapoğlu, 2013). Okullarda hazırlanan programlarda değerlere açık ya da örtülü/örtük bir biçimde yer verilmektedir. Okullar, çocuklara ve gençlere değerleri ve normları kazandırmanın yanı sıra, bu değer ve normlara uygun hareket edilip edilmediğini izlemesi açısından önemli bir kontrol aracıdır (Akbaba Altun, 2003). Dolayısıyla, okullar değerlerin kazandırılmasında önemli işlev görmektedir. Okul ortamında yapılan çalışmalar incelendiğinde değerler eğitimi uygulamalarının olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir (Aladağ, 2009; Keskinoglu, 2008; Merter ve Şekerci, 2015; Öğretici, 2011; Peterson ve Skiba, 2001; Yaşar, Kasa ve Gürdoğan Bayır, 2015).

Türkiye’deki okullarda değerler eğitimi, eğitimin genel amaçları arasında her zaman yer bulmuş, ancak nasıl öğretileceği konusunda yetersiz kalınmış ve planlı olmayan ve örtük bir biçimde verilmeye çalışılmıştır (Doğanay, 2011). Son yıllarda meydana gelen bilimsel, teknolojik, sosyal değişim ve gelişmeler ekseninde, gelecek nesillerden beklentilerin farklılaşması sonucunda, Millî Eğitimin 18, 19 ve 20. şuralarında alınan tavsiye kararlar yerini bulmuş ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından öğretim programı yenileme çalışması yapılmıştır (TTKB, 2017). Güncellenen programlarda, temel insani özellikleri oluşturan değerlerin, hayatın rutin akışında ve karşılaşılan sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmeyi sağlayan kudretin ve gücün kaynağı olduğu görülmüştür. Eğitim sistemimizin her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacı güdülmüştür (MEB, 2018a, 2018b).

Bu anlayışla, değerlerimizin, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmeyip, öğretim programlarının her birinde (beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı da dâhil) ve her biriminde yer aldığı belirtilmektedir. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik”tir. Bu değerlerin, öğrenme-öğretme sürecinde hem kendi başlarına ve ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacağı ifade edilmektedir (MEB, 2018a, 2018b).

Beden eğitimi ve spor dersi, doğası gereği, içinde yaşantılar bulunması, neşe, heyecan, rekabet ve keyif barındıran etkinlikler ve oyun/eğitsel oyunlar içermesi ve çok yönlü gelişim sağlama bakımından değer kazandırma çalışmalarında oldukça önemli bir konumdadır. Aydın ve Gürler (2014), bilişsel süreçlerle değerlerin öğrenilmesinin mümkün olmadığına ve yaşantıyla öğrenildiğine vurgu yapmaktadırlar. Nitekim beden eğitimi ve sporda kullanılan oyun ve etkinliklerin de gerçek deneyimler sunması bakımından hedeflenen kök değerleri kazandırmada etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer bir nokta da öğrencilerin bu etkinliklerle değerleri kazanırken eğleniyor olmalarıdır. Eğlence içeren

etkinliklerle öğrenimin daha kalıcı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilere adalet, dürüstlük, dostluk, yardımseverlik, sorumluluk, empati, hoşgörü, duyarlılık gibi birçok değer kazandırıldığına ortaya konması da bu önemi desteklemektedir (Filiz, 2019; Filiz ve Demirhan, 2019; Güllü, 2016; Koç ve Güllü, 2017; Kuter ve Kuter, 2012; Önal ve Hergüner, 2021; Piipari, Jaakkola, Liukkonen ve Nurmi, 2012; Tomik, Olex ve Mynarski, 2012; Uluışık, 2019; Usluoğlu ve Mirzeoğlu, 2017). Bu çalışmalara paralel olarak Siedentop (1994), beden eğitiminde öğrencilere yalnızca beceri kazandırmakla ve strateji geliştirmeyi öğretmekle yetinilmemesi gerektiğini, aynı zamanda öğrencilerin spor uygulamalarının iyi birer savunucusu olmaları amacıyla onların spor kültürü ile eğitilmeleri gerektiğini ifade etmektedir.

İyi planlanan ve yönetilen bir derste öğrenciler, kurallara uymayı, başkalarına saygı duymayı, hak yememeyi ve hakkını savunmayı, dürüst olmayı, iş birliği yapmayı, yardımsever olmayı, kazanma ve kaybetme durumlarında duygularını kontrol edebilmeyi ve birçok sosyal ve ahlaki davranışı öğrenirler (Hergüner, Önal ve Hergüner, 2018). Bunların yanında, öğretim programının merkezinde yer alan kök değerlerin de beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Buna karşın, öğrencilerdeki kazanma isteği bazen faaliyetlerin değerlere ilişkin kazanımlarını engelleyebilir, öğrencinin saldırgan, rahatsızlık verici ve huzur bozucu davranışlar sergilemesine sebep olabilir (Tanrıverdi, 2012). Ayrıca, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde zaman zaman ortaya çıkabilen heyecan, haz, öfke ve saldırganlık gibi duygular öğrencinin kontrolünden çıkabilir (Taş, 2021). Her türlü olumsuz şart ve ortamda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değerler konusundaki deneyim ve donanımı büyük önem kazanmaktadır. Öğretmenin söylem ve davranışlarıyla rol-model olması, yerinde ve doğru şekilde müdahale etmesiyle istenmeyen davranışlar istenen değerlerin kazanılmasına dönüşebilir. Bu sayede öğrenciler toplumsal yaşama ve kurallara uyumlu, evrensel değerlere duyarlı, fiziksel ve zihinsel açıdan güçlü bireyler olarak hayata kazandırılabilirler.

Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarında değerler yer almakta (on kök değer, ilişkili olduğu alt değerler ve diğer kök değerler şeklinde ifade edilmiştir), fakat bu değerlerin nasıl verileceği konusunda herhangi bir yönlendirme ve kılavuz bulunmamaktadır. Program, öğretmene özgürlük tanıyan, esnek bir yapıdadır. Programda, kazanımla değerlerin ilişkilendirilerek etkinliklerin planlanması istenmektedir. Bazı kazanımlarda bu ilişki kolay kurulabilirken (örneğin, BE.6.1.2.6. Spora hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde başkalarının haklarına saygı gösterir; BE.10.2.4.2.1. Sporda adil oyun kavramını açıklar), bazılarında rehberliğe ihtiyaç duyulabilir (BE.7.1.2.9. Geliştirdiği materyali spor ve etkinliklerde kullanır; BE.12.2.2.2. Kendisine uygun fiziksel gelişim hedeflerini uygular). Değerlerin doğrudan ve iyi bir eğitim programı doğrultusunda verilmesi değer öğretiminde daha etkili ve kalıcı olacaktır (Yazıcı, 2006). Bunun yanında, değerler eğitiminde yaygın olarak kullanılan örtük programla da değerler öğretilmektedir. Ancak, yine de, örtük programın yanında planlı ve nasıl öğretileceği açıkça belirtilen, örneklendirilen değerler eğitiminin çok daha etkili olacağı düşünülmektedir. Öğretim programlarının sahadaki uygulayıcıları olan öğretmenlerin bu değerler hakkındaki düşünceleri, donanımları ve uygulama deneyimlerinin ne şekilde olduğu değer kazanımını oldukça etkilemektedir.

Literatür incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değerler hakkındaki görüşlerine ve derslerinde değerleri ne şekilde kazandırdıklarına yönelik araştırma eksikliği göze çarpmaktadır. Bu konuda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendilerini yeterli görüp görmedikleri, lisans döneminde değerlere yönelik yeterli eğitim alıp almadıkları, okullarda değerleri kazandırırken karşılaştıkları olumlu veya olumsuz durumların neler olduğu ve deneyimleri bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. 2018 yılında güncellenen Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında "Karakter ve Değer Eğitimi" dersinin seçmeli bir ders olduğu görülmektedir. Ders içeriğine bakıldığında öğretim programlarında istenen "değerlerin kazanımlarla ilişkilendirilerek açık veya örtük şekilde verilmesi" ile ilgili bir konunun olmadığı göze çarpmaktadır. 2018 yılından önce ise lisans programında değerlerle ilgili bir derse rastlanmamıştır. Bu durum meslek yılı daha uzun olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerinin durumunu ortaya koyma ihtiyacını da doğrulamaktadır. Tüm bu bilgiler ve sahada yapılan gözlemler neticesinde beden eğitimi ve spor

öğretmenlerinin öğretim programı kapsamındaki değerleri kazandırırken zorluk yaşayabilecekleri öngörülmüş ve öğretmenlerin görüşleri incelenmek istenmiştir. Değer kazandırmada oldukça etkili bir role sahip olduğu düşünülen beden eğitimi ve spor dersi ve öğretmenin verimliliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar önem arz etmektedir. Çalışmanın sonuçları ve sunulan önerilerin dikkate alınmasının ve değer eğitimi ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılmasının değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma sonuçlarının diğer ülkelerdeki beden eğitimi ve spor derslerinde değer kazandırma ile ilgili karşılaştırmalı çalışma yapacaklara imkân sunması, yapılan önerilerin de farklı bakış açıları geliştirmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu dersin evrensel bir dili olduğu için iyi bir dünya vatandaşı yetiştirmek adına uluslararası alana da katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, öğretim programı kapsamındaki değerlerin kazanımı çerçevesinde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin deneyimleri doğrultusundaki görüşlerini belirlemektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin:

1. Değer kavramının anlaşılabilirliğine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecindeki uygulamalara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde okul derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Aldıkları eğitime ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Değerlerin kazandırılmasının önündeki engellere ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Değerlerin kazandırılmasında ailelerin rolüne ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Değerlerin kazandırılmasında okulun rolüne ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Değerlerin kazandırılmasına yönelik öğretmen önerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Öne çıkan ve geri planda kalan değerlere ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada temel nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışma, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğretim programı kapsamındaki değerlere ilişkin yaşam deneyimlerinin unsurlarını ortaya çıkarmak amacıyla betimleyici fenomenoloji (Lopez ve Wills, 2004) desenine uygun olarak yürütülmüştür. Betimleyici fenomenoloji bilinen şeyin ne olduğu ile ilgilenir ve temel olarak "bilinen şey nedir?" sorusunu cevaplandırmaya çalışır (Reiners, 2012). Fenomenler yaşadığımız çevrede deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu aynı zamanda bireylerin deneyimleri sonrasında geliştirdiği algı ve anlamları sorgulamaktadır (Ersoy, 2016). Bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin deneyimleri belirli temalar çerçevesinde kategorize edilmiş, öğretim programındaki değerleri nasıl yorumladıkları ve bu deneyimin kendileri için hangi anlamlara geldiği hususlarında derinlemesine bir anlayış elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, ortaya çıkan kod ve kategorilerin bütünsel olarak görülmesi amacıyla bir görsel ve verilerde en çok bahsi geçen kelimelerin sıklığını gösteren kelime bulutu görseli kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

K. kodu	Cinsiyet	Yaş	Gör. birimi	Meslek yılı	Görev yeri
K1	Erkek	43	Ortaokul	9	Afyon
K2	Erkek	48	Ortaokul	23	Afyon
K3	Erkek	39	Lise	15	Afyon
K4	Kadın	35	Lise	10	Afyon
K5	Erkek	24	Lise	24	Afyon
K6	Kadın	31	Lise	9	Afyon
K7	Erkek	46	Lise	23	Ankara
K8	Kadın	35	Lise	12	Burdur
K9	Kadın	49	Lise	21	Burdur
K10	Kadın	46	Lise	21	Burdur
K11	Kadın	44	Ortaokul	21	Manisa
K12	Erkek	47	Ortaokul	24	Manisa
K13	Erkek	42	Lise	23	Afyon
K14	Kadın	30	Ortaokul	4	Sakarya
K15	Kadın	48	Ortaokul	23	Sakarya
K16	Kadın	33	Ortaokul	9	Sakarya
K17	Erkek	38	Ortaokul	8	Sakarya
K18	Kadın	44	Ortaokul	10	Sakarya
K19	Kadın	31	Ortaokul	12	Sakarya

Araştırma grubunu, Ankara, Sakarya, Burdur, Manisa ve Afyonkarahisar illerinde görev yapan, ortaokul ve lise kademesindeki beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcıların 11’i kadın, 8’i erkektir ve 10’u ortaokul, 9’u lise kademesinde görev yapmaktadır. Katılımcılar 24-49 yaş aralığında olup mesleki deneyimleri 4-24 yıl arasındadır (Tablo 1). Araştırmada katılımcıların gerçek isimleri gizlenmiş ve her bir katılımcı bir kod ile tanımlanmıştır. Araştırma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma grubunun belirlenmesinde araştırmacılar tarafından oluşturulan ölçütler şunlardır:

1. Araştırmacıların katılımcıları mesleki açıdan tanıyor olması: Araştırmacılar tarafından çalışma konusu kapsamında yeterli ilgi, bilgi ve deneyime sahip olduğu düşünülen beden eğitimi ve spor öğretmenleri çalışmaya dâhil edilmiştir.
2. Eski ve yeni eğitim programından haberdar olma: Katılımcılarda on kök değerlerin eğitim programına girmeden önce ve girdikten sonraki durumuyla ilgili süreci takip etmiş olmak şartı aranmıştır. Bu husus veri elde etmek amacıyla yapılan görüşmelerden önce katılımcılara sorulmuştur. Bu ölçüte çalışma grubunun tamamının sahip olduğu görülmüştür.
3. Değerler eğitimine yönelik istek: Değerlerin öğrencilere kazandırılması için katılımcıların çaba göstermesi ve istekli olması çalışma grubunun oluşturulmasında dikkate alınan ölçütlerdendir. Bu ölçüt belirlenirken değerler eğitimi bilmeyen ve varsa bu yöndeki eğitime karşı isteksiz olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ifade edilmiştir. Bu nedenle önemseme ve değerlerin toplumda yerleşmesine katkı sağlamada istekli olma kriterleri önde tutulmuştur. Bu doğrultuda, görüşmeler esnasında bazı beden eğitimi ve spor öğretmenleri değerleri kazandırmada eksikliklerinin bulunduğunu beyan etmiş olsalar da değerlere ilişkin oluşturulacak plan, program ve eylemlerde yer almak istediklerini ifade etmişlerdir.

4. Değerler eğitimine yönelik uygulama yapma: Katılımcıların derste, ders dışı egzersizde veya müsabakalarda değerler eğitimine yönelik aktiviteler gerçekleştiriyor olması çalışma grubunun oluşturulmasındaki ölçütlerdendir.
5. Deneyim: Değerler eğitiminin öğrencilerde oluşturduğu etkiyi gözlemlemek ve bu gözlemler üzerine değerlendirmeler yapabilecek deneyime sahip olmak çalışma grubunun oluşturulması esnasında göz önünde bulundurulmuş ölçütler arasındadır.

Veri toplama aracı

Bu araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların oluşturulması amacıyla, değer konulu araştırma makaleleri (Balci ve Yanpar Yelken, 2010; Kasapoğlu, 2013; Kulaksızoğlu ve Dilmaç, 2013; Meydan, 2012; Oğuz, 2011; Önder ve Bulut, 2013; Sarıca, 2018; Zengin, 2017) ve öğretim programında yer alan değerler incelenmiştir. Literatüre dayalı sorular çalışmanın analizine dâhil edilmeyen dört katılımcıya sorularak pilot uygulama yapılmıştır. Ön görüşmeden elde edilen bilgiler doğrultusunda, veriler metne dönüştürülmüş, katılımcı görüşlerinin odak noktaları tespit edilmiş, sekiz yarı yapılandırılmış soru hazırlanmıştır. Sorular hazırlanırken, Bogdan ve Biklen (1992), Brookfield (1992) ve Patton (1987)'un önerdiği üzere, soruları hazırlarken kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular hazırlama, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu soru sormaktan kaçınma, alternatif sorular ve sondalar hazırlama ve soruları mantıklı bir düzen içinde sorma hususlarına dikkat edilmiştir. Araştırma konusu hakkında katılımcılardan standart yanıtlar yerine derinlemesine bilgiler alabilmede esneklik sağlama amacıyla açık uçlu sorular kullanılmıştır. Görüşme sorularının haricinde görüşülen bireylerin belirtebileceği görüşlere ya da deneyimlere farklı yollardan ulaşmak amacıyla sonda sorular da sorulmuştur. Hazırlanan sorular iki uzman görüşüne sunulmuş ve sorulara son şekli verilmiştir.

Araştırmanın katılımcılarına yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları aşağıda sıralanmıştır.

1. “Değerler” ve “değerler eğitimi” ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?
2. Size göre öğretim programının kazanımlarında yer alan değerlerin açıklaması anlaşılır mı?
3. Programda yer alan değerleri kazandırmada hangi yöntemi kullanıyorsunuz?
4. Değerler kapsamında yapılan hizmet içi eğitimleri nitelik ve nicelik yönünden nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Değerlerin kazandırılması sürecinde karşılaştığınız güçlüklerle ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Beden eğitimi ve spor dersinin değerlerin kazandırılması noktasındaki etkililiğine ilişkin düşünceleriniz nasıldır?
7. Derslerinizde hangi değerlerin daha fazla, hangilerinin daha az kazandırıldığını düşünüyorsunuz?
8. Programdaki değerlerin eğitim-öğretim alanlarında daha etkili kazandırılmasına yönelik önerileriniz nelerdir?

Görüşme soruları oluşturulurken literatür araştırılarak araştırma konusu çerçevesinde öne çıkan sorunlar listelenmiştir. Örneğin, 20. Millî Eğitim Şurasının 11. Maddesinde, okul öncesi eğitimden itibaren değerler eğitimine olan ihtiyaca dayanarak, çocukların gelişim düzeylerine uygun bir yolla değerler eğitiminin yer alması gerektiği belirtilmektedir. 19. maddesinde özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği yapılarak değerler eğitiminin sosyal ve sportif faaliyetlerle kazandırılmasına yönelik girişimlerin önü açılmaktadır. 97. maddede ise öğretim programlarının evrensel değerleri de içine alacak biçimde genişletilmesine vurgu yapılmaktadır. Sorular hazırlanırken, pilot görüşme yapılmadan önce mevzuattan yola çıkılarak değerler eğitiminin genel çerçevesine yönelik sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu işlemi takiben, görüşme sorularının

oluşturulması esnasında analize dâhil edilmeyen 4 ön görüşme yapılarak beden eğitimi ve spor dersi kapsamında değerlerin kazandırılması sürecinde ortaya çıkan durumlar belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen cevapların işaret ettiği yönde soru içerikleri oluşturulmuştur. Ön görüşmelerden elde edilen veriler, katılımcıların kimliği gizlenerek, öne çıkan hususların tespiti bağlamında alan uzmanı bir öğretim üyesine analiz ettirilmiş ve kodlayıcılar arası uyuma bakılmıştır. MAXQDA 2020 programı kullanılarak analiz edilen veriler arasındaki uyumun %95 düzeyinde olduğu görülmüştür. Uyum indeksi ile beraber öne çıkan kodlar katılımcılara gösterilerek öne sürdükleri görüşlerle uygun olup olmadığına dair değerlendirme alınmıştır. Tüm bu işlemlerin ardından, uzman görüşleri de alındıktan sonra, görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Görüşmeler, pandemi şartlarından dolayı ve katılımcılara ulaşmada kolaylık sağladığı için, katılımcıların onayı ile telefon görüşmeleri şeklinde ve ses kayıt cihazı kullanılarak yapılmıştır. Creswell (2017), katılımcıların isteği üzerine telefon ile yapılacak görüşmelerin veri toplamada büyük kolaylık sağlayabileceğine işaret eder. Nitel araştırmalarda e-posta, sohbet odaları, web tabanlı mülakatlar, web günlükleri, internet mesaj platformları, anlık mesajlar, video konferanslar gibi birçok veri toplama çeşitleri (Garcia, Standlee, Bechhoff ve Cui, 2009; James ve Busher, 2007; Nicholas vd., 2010) bulunmakla beraber bu yöntemlerden biri de ses kayıtlarıdır. Bu yöntemlerle veri toplama, ulaşım ve veri transkripsiyon maliyetlerini azaltmasından dolayı, maliyet ve zaman verimliliği açısından avantajlara sahiptir. Aynı zamanda katılımcılara zaman ve yer esnekliği sağlayarak sorgulanan bilginin düşünülmesi ve cevabı için daha fazla zaman sağlamaktadır. Ayrıca bu yöntemle veri toplama, tehdit edici olmayan, rahat bir ortam oluşturulmasına yardım ederek katılımcıların hassas konuları tartışmasında büyük kolaylık sağlar (Nicholas vd., 2010). Görüşmeler genellikle 30-50 dakika arasında sürmüştür. Kaydedilen görüşmeler elektronik ortamda metne dönüştürülmüştür. Katılımcılara verilerin araştırma dışında herhangi bir yerde kullanılmayacağı, kimlik bilgilerinin açık olarak paylaşılmayacağı, bunun yerine her katılımcıya bir kod verileceği, görüşmelerin sadece bilimsel amaçla değerlendirileceği ve talep etmeleri halinde ulaşılan bulguların kendileri ile paylaşılacağı aktarılmıştır.

Verilerin analizi

Bu araştırmada, verilerin analizinden önce, fenomeni tanımlama, yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluşturma, verilerin toplanması işlemleri gerçekleştirilmiş, ardından verilerin analiz edilmesi, yorumlanması ve raporlaştırılması süreci (McMillan ve Schumacher, 2010) takip edilmiştir. Araştırmada görüşmelerden elde edilen ses kayıtları nitel veri analizi programı olan MAXQDA 2020 programı kullanılarak deşifre edilmiştir. Veriler içerik analiz yöntemi ile kod, kategori ve temalara ayrılarak yorumlanmıştır. İçerik analizinde veriler benzer kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlama (Yıldırım ve Şimşek, 2013) işlemi yapılır. Bu araştırmada da veriler tümevarımcı analiz yöntemiyle anlamlı bölümlere ayrılmış ve bu bölümlerin kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği tespit edilerek kategori ve temalar oluşturulmuştur. Tümevarımcı analiz yönteminin kullanılmasının sebebi ise kod, kategori ve temaların düzenlenmesinin ardından verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak ve yorumlamaktır. Kodlamalar, katılımcı görüşlerinin metne dönüştürülmesiyle elde edilen kavramlara göre oluşturulmuştur (Strauss ve Corbin, 1998). Bu nedenle görüşme kaydı dökümlerinin analizinde betimsel kodlama tekniği kullanılmıştır. Betimsel kodlama, verideki bir pasajın temel konusunu bir kelimedede ya da kısa bir ifadede genellikle isim olarak özetleme işlemidir (Saldana, 2019). Ayrıca araştırmada okuyucuya bütünsel bir bakış açısı kazandırmak amacıyla verilerden elde edilen kod bulutu, matris ve kod ağacı kullanılmıştır.

Bu çalışmada öncelikle Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik izni alınmıştır (2021/29828). Araştırmada inandırıcılığın (iç geçerlik), aktarılabilişliliğin (dış geçerlik), güvenilirlik ve onaylanabilirliğin (dış güvenilirlik) sağlanabilmesine yönelik ölçütler (Guba ve Lincoln, 1982) dikkate alınmıştır:

İnanırcılık ve etik: Araştırmacılar çalışmaya dâhil edilen beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile başka çalışmalarda da iş birliği yapmışlar ve bu öğretmenlerle uzun süre etkileşimde bulunmuşlardır. Araştırmacıların çalışma grubu ile iş birliğinde bulunmaları, onların görüşlerini anlamaları için derinlemesine anlayış geliştirmelerini sağlamıştır. Ayrıca, karşılıklı güvene dayalı ve dostça bir ilişkinin kurulmasını, doğru ve eksiksiz yanıtlar alınmasını sağlamıştır (Houser, 2013). İnanırcılığın sağlanmasında izlenen diğer bir yöntem ise katılımcı doğrulamasıdır. Bu yöntemle (Maxwell, 2004) araştırmacılar tarafından oluşturulan kod, kategori ve temalar katılımcılara iletilerek onlardan yapılan yorumların kendilerine göre doğru olup olmadığına ilişkin görüş alınmıştır. Böylece yanlış anlama ihtimali olan bölümler ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Aktarılabirlik: Bu çalışmada aktarılabirliği kanıtlamak amacıyla örneklem seçiminin nasıl yapıldığı ve katılımcıların özellikleri gibi durumlar çalışma grubu başlığı altında ayrıntılı olarak verilmiştir. Çalışmada aktarılabirliği sağlamak amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış, katılımcılar çalışılan konu ile ilgili önceki deneyimleri ya da bu konu hakkındaki bilgileri nedeniyle seçilmiştir. Ham veriler temalara göre yeniden düzenlenerek yorum katmadan ve verinin doğasına sadık kalınarak aktarılmıştır (Guba ve Lincoln, 1982).

Güvenirlik: Birden fazla araştırmacının işe koşulmasıyla (araştırmacı çeşitlemesi), aynı konuda ama çalışmada yer almayan farklı öğretmenlerle ön görüşmeler yapılarak (veri kaynaklı çeşitleme) araştırmanın iç geçerliği sağlanmıştır (Denzin, 1973).

Onaylanabilirlik: Görüşmelerden elde edilen veriler, bulgular bölümünde ham veri örnekleri olarak katılımcıların kendi ifadeleri ile verilmeye çalışılmıştır. Önemli cümleler, kategoriler, temalar, kodlar, çalışma sürecinde kullanılan prosedürler, görüşme sorularının nasıl geliştirildiği yöntem ve bulgular bölümünde açıkça belirtilmiştir (Holloway ve Wheeler, 2013).

Bulgular

Bu bölümde görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan kod, kategori ve temalar görseller halinde sunulmuştur. Verilerin katılımcı görüşleri doğrultusunda yoğunlaştığı kodlar “kod matrisleri” ve “kelime bulutu” görselleri okuyucuya bütünsel bir bakış açısı sunması amacıyla bu bölümde yer almaktadır. Bu çalışmada yer alan, “öğretim programı kapsamındaki değerlerin kazanımı bağlamında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin deneyimleri doğrultusundaki görüşleri nelerdir?” sorusuna ve alt sorulara dair bulgular aşağıda verilmiştir.

Kod Sistemi	K 19	K 18	K 17	K 16	K 15	K 14	K 13	K 12	K 11	K 10	K 9	K 8	K 1	K 2	K 3	K 4	K 5	K 6	K 7
> öğretim programı																			
> aile																			
> dersler																			
> öğretmenler																			
> millî bayramlar																			
> değerler																			
> eğitim																			
> öğrenci																			
> okul																			

Şekil 1. Katılımcı Görüşlerinin Yoğunlaştığı Kodları Gösteren Kod Matrisleri

Şekil 1'e göre öğretmenler kategorisinde K6, K2, K7 ve K1'in; eğitim kategorisinde K1, K2, K5 ve K6'nın; dersler kategorisinde K4, K5, K6 ve K7'nin; öğretim programı kategorisinde ise K7, K13 ve K12'nin yoğun olarak görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Buna karşın okul, öneriler, değerler ve millî bayramlar kategorilerinde ise katılımcıların daha az yoğunlukta görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 2, MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki öğretim programında yer alan değerlerin öğretmenler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığına yönelik görüşleri içermektedir. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenler, öğretim programında yer alan değerlerin yeterince anlaşılır olduğu (n=10) ve bu değerlerin anlaşılma gücünü (n=7) bulunduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu verilerden hareketle, öğretim programında yer alan değerlerin katılımcıların çoğunluğu tarafından anlaşıldığına yönelik bilgiler ortaya çıksa da, öğretim programında yer alan değerlerin ne anlama geldiği hususunda yeterince anlam çıkaramayan öğretmenlerin oranında önemli bir yoğunluk tespit edilmiştir. Bu noktada, öğretim programında yer alan değerlere ilişkin bazı öğretmenlerin doğrudan ifadeleri şu şekildedir.

Okuduğumda onları rahatlıkla anlıyorum. K5; kısa olmuş ama bence yeterli. K9; bu değerlerin herkes tarafından anlaşılabilir olduğunu düşünüyorum. K10; bana göre çok açık ve net. K11; değerler öğretim programında açık, biraz da bizim anlamak için gayret etmemiz lazım. K15; yeterli bulmuyorum. K6; çok açık olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Biraz daha fazla uygulamaya yönelik, daha net, açıklayıcı olmasına fayda var. K1; yuvarlak cümlelerle verilmiş, kesin nokta atışı yok. K2.

Değerlerin Öğrencilere Kazandırılması Sürecindeki Uygulamalara İlişkin Görüşler (İkinci alt soru)

Araştırmanın ikinci alt sorusu kapsamında değerlerin öğrencilere kazandırılma sürecindeki uygulamalara ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Değerlerin Öğrencilere Kazandırılması Sürecindeki Uygulamalara İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Öğretmenler	Değer bilgisi	
	Yeterli	7
	Yetersiz	12
	Yöntemi	
	Açık	5
	Örtük	1
	Karışık	5
	Plansız	8
	Kişiliğinin önemi	6
	Etkisi	19
	Gelecekte umut duyması	1
	Görmezden gelmesi	3
	Eşgüdümsüzlük	6
	Tutarsız davranışlar	6

Tablo 3, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecindeki uygulamalara ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 12'si değerlerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını aktarırken 6'sı ise değerlerle ilgili yeterince bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda değerleri plansız (n=8), açık (n=5), örtük (n=1) ve her iki yöntemi kullanarak aktaran (n=5) öğretmenlerin olduğu görülmüştür. Ayrıca değerleri aktarmada öğretmenin kişiliğinin (n=6) ve etkisinin (n=19) önemine ve değerlerin öğretim programında yer almasının gelecekte öğrencilere çok önemli kazanımlar sağlayacağına (n=1) yönelik görüşler tespit edilmiştir. Buna karşın, bazı öğretmenlerin değerleri aktarmada görev sorumluluklarını görmezden geldiği (n=3), zümre ve okul öğretmen grubuyla eşgüdümsüzlük yaşadığı (n=6) ve değerleri aktarmada tutarsız davranışlar sergilediği yönünde görüşler elde edilmiştir. Öğretmenlerin değerleri kazandırmadaki uygulamalara ilişkin tutum ve davranışlara yönelik bazı doğrudan ifadeleri şu şekildedir:

Değer bilgisi

Değerlerin uygulaması noktasında bazı eksikliklerim olsa da değerlerin öğrencilere kazandırılmasını çok istiyorum. K8; bazı değerleri kazandırmada zorlansam da buna gayret ediyorum. K9; 10 kök değeri detaylı biliyorum. K11; değerleri kazandırmada biraz zayıf olsam da eksikliklerimi okuyarak gidermeye çalışıyorum. K11; değerleri kazandırmada biraz zayıf olsam da eksikliklerimi okuyarak gidermeye çalışıyorum. K12; branşımız gereği zaten biz bu değerler eğitimini önceden de hep veriyorduk öğrencilere. Yalan söylememesi gerektiğini, dürüst olması gerektiğini, kazanarı alkışlaması gerektiğini. K 14.

Yöntemi

Örtük ağırlıklı gidiyorum. K1; bazen derslerde açık açık değerlerin ne olduğundan bahsediyorum. K15; örtülü ve açık ikisini de kullanıyorum. K5; hem açık hem kapalı yöntemlerle değerleri vermeye çalışıyorum. K8; belirli bir kalıba uyamıyorum. K9; planlı olarak böyle bir şey yapmıyorum. K10.

Kişiliğinin önemi

Öğretmenlerin kişilikleri çok önemli. Çocuklara yansıdığını düşünüyorum. K12; öğretmenlerin kişiliği, karakteri çocukları değer edinmede çok etkiliyor. K15.

Etkisi

Beden eğitimi öğretmenleri genelde önyargısız geldiği için öğrencilerimiz yani daha çok sevdiği için sanırım rol model olarak çok daha fazla göz önünde bulunduruluyorlar. K1.

Gelecekte duyulan ümit

İlerleyen yıllarda sanırım biraz daha bu yaygın olacak. K1.

Görmezden gelmesi

Okul idaresine veya veliden gelen ufak bir eleştiriden dolayı hemen işini biraz aksatan ya da ben bunu yapmasam da olur ne olacak ki diyen birçok arkadaşımız oluyor. K1; kazanıncaya kadar şeyi, memurluğu, çok fazla şunu yapalım, bunu yapalım diyoruz ama kazandıktan sonra herhalde biraz boş vermişliğimiz var. K2.

Eşgüdümsüzlük

Bütün öğretmenlerin bunu uygulayabiliyor olması lazım ki çocukta kalıcılık olsun fakat çoğunlukla bu mümkün olmadı. K4; o tür konularda oturup da ortak karar aldık mı? Hiç almadık. Uyguladık mı? Hiç uygulamadık. K6.

Tutarsız davranışlar

Öğrenci, hocam siz yasak diyorsunuz, siz çiğnetmiyorsunuz, şu öğretmen işte izin veriyor deniyor ya siz kötü polis oluyorsunuz. K2; Birimiz de farklı davrandığımız zaman zaten öğrencinin davranışı da değişiyor. K3; ben bir bayan olarak söylüyorum, bir kız öğrencinin giyim tarzı mesela beni bir kadın olarak rahatsız ediyorken başka bir öğretmeni hayır, hiç de sorun yok diyebilirse ben bunun yanlış olduğunu ona veremiyorum. K8

Değerlerin Öğrencilere Kazandırılması Sürecinde Okul Derslerine İlişkin Görüşler (Üçüncü alt soru)

Araştırmanın üçüncü alt sorusu kapsamında değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde okul derslerine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Değerlerin Öğrencilere Kazandırılma Sürecinde Okul Derslerine İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Dersler	Beden eğitimi dersinin önemi	19
	Dezavantajlı duruma getirilen dersler	4
	Uygulamadaki farklılıklar	3
	Sportif faaliyetler ve oyun	4

Tablo 4, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde okul derslerine ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı (n=19) beden eğitimi ve spor dersinin değerleri aktarmada etkin bir konuma sahip olduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak katılımcılardan dezavantajlı duruma getirilen dersler (n=4), uygulamadaki farklılıklar (3) ve spor faaliyetleri ve oyun (n=4) konuları kapsamında görüşler elde edilmiştir. Öğretmenlerin değerleri öğrencilere aktarma sürecinde okul derslerinin önemine ilişkin bazı doğrudan ifadeleri şu şekildedir:

Beden eğitimi ve spor dersinin önemi

Basketbolda turnike atışında bile değerler eğitimiyle ilgili bir şeyi verebilirim. K2; diğer derslere oranla daha çok etkili olacağımı düşünüyorum. K3; öğrencilerin grup dinamiği kazanma imkânı daha fazla olduğu için bizde değerler daha kolay oluyor diğer derslere göre. K4

Dezavantajlı duruma getirilen dersler

Herhangi bir ders sürekli teorik bilgi öğretip başarı elde etmeye çalıştığı için bu değerler bence o derslerde biraz da geri kalıyor. K3;

Uygulamadaki farklılıklar

Öğrenciler değer kazandırmayla ilgili aynı eğitimi almalı. İşte Ağrı'da, Van'da da aynı şeyi yaşamalı çocuk. K9

Sportif faaliyetler ve oyun

Oyun içinde bazı değerleri kazandığımı gözlemliyorum. K11; spor yapan öğrencilerin bu değerleri daha fazla kazandığını gözlemliyorum. K13

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Aldıkları Eğitime İlişkin Görüşler (Dördüncü alt soru)
Araştırmanın dördüncü alt sorusu kapsamında öğretmenlerin aldıkları eğitime ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Aldığı Eğitime İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Eğitim	Lisans eğitiminin yetersizliği	14
	Hizmet içi eğitimler	
	Verimli	4
	Verimsiz	19

Tablo 5, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerler ile ilgili olarak aldıkları eğitime ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre katılımcılar lisans eğitiminin yetersizliği (n=14), hizmet içi eğitimlerin verimliliği (n=4) ve hizmet içi eğitimin verimsizliği (n=19) yönünde görüşler belirtmişlerdir. Öğretmenlerin aldığı eğitimlere ilişkin bazı doğrudan aktarımları şu şekildedir.

Lisans eğitiminin yetersizliği

Bir sınıfın karşısına geçtiğimde ne yapacağımı, nasıl plan program hazırlayacağımı çok net bilmiyorum. K1; lisans döneminde bu konuda yeterli bir eğitim tam anlamıyla almadık. K3; lisansta ben hiçbir şey öğrenmemişim. Bu konuda benim lisans eğitimim tamamen eksik yani; K4. lisans döneminde değerlerle ilgili inanmın hiçbir şey görmedim, hatırlamıyorum. K8.

Hizmet içi eğitimler

Bu konudaki aldığım hizmet içi eğitim çok yeterli ve verimli idi. K8; yeterli buluyorum. K14; çok verimli olduğunu düşünmüyorum. K1; amacına ulaşmıyor. K2; yeni verilen kazanımların nasıl kazandırılacağı veya ne şekilde öğrenciye aktarılacağı konusunda herhangi bir eğitim yapılmıyor. K3.

Değerlerin Kazandırılmasının Önündeki Engellere İlişkin Görüşler (Beşinci alt soru)

Araştırmanın beşinci alt sorusu kapsamında değerlerin kazandırılmasının önündeki engellere ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Değerlerin Kazandırılmasının Önündeki Engellere İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Engeller	Sosyal medya	14
	Sınav kültürü	9
	Öğrencinin sınav ve not kaygısı	8
	Değerlerin davranışa dönüştürülememesi	7
	Öğrencinin sosyo-kültürel çevresi	7

Tablo 6, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin öğrencilere kazandırılmasının önündeki engellere ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre katılımcılar sosyal medya (n=14), sınav kültürü (n=9), öğrencinin sınav ve not kaygısı (n=8), değerlerin davranışa dönüştürülememesi (n=7) ve öğrencinin sosyo-kültürel çevresi hususlarında görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin konuyla ilgili doğrudan ifadeleri şu şekildedir.

Özellikle sosyal medya üzerinden çocuklar çok etkileniyor. K2; 11. ve 12. sınıfa gelmiş çocuk AYT, TYT sınav stresine giriyor ve benim dersim açısından çok istekli derse gelmiyor. Onu hazır hale getirip uygulamaya sokmak veya işte kafandakini vermeye çalıştığım zaman bir çatışma yaşıyorsun. K5; çocuğun bulunduğu, yaşadığı sosyal çevreden getirdiği alışkanlıklar veya yaşadığı çevresel sıkıntıları bazen buraya taşıdığı oluyor. K6; sınav kaygısı da çocuklarda başka bir şey öğrenme ihtiyacı çıkarmıyor. K12; Öğrenciler değerleri hayatlarına tam anlamıyla yansıtamıyorlar. K19; çocuk burada çöpe atıyor ama dışarıda yere atıyor ya da daha argo konuşmaya başlıyor. Sigara kullananlar bazen görüyoruz. K1; Not kaygısı çocukların dikkatini başka yere vermesini engelliyor. K18.

Değerlerin Kazandırılmasında Ailenin Rolüne İlişkin Görüşler (Altıncı alt soru)

Araştırmanın altıncı alt sorusu kapsamında değerlerin kazandırılmasında ailenin rolüne ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Değerlerin Kazandırılmasında Ailenin Rolüne İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Aile	Yapısı	13
	Önemi	10
	Sosyo-ekonomik durumu	9
	Kalıplaşmış olumsuz tutumları	6

Tablo 7, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde ailenin rolüne ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre katılımcılar, ailenin yapısı (n=13), ailenin önemi (n=10), ailenin sosyo-ekonomik durumu (n=9), kalıplaşmış olumsuz tutumları (n=6) hususlarında görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bazı doğrudan ifadeleri şu şekildedir:

Bizim okulda aileleri dağılmış öğrenciler var, zaten aile yapısı bozuk oldu mu daha çok sıkıntı, hani bu değerler açısından da zor oluyor. K3; veli okula gelip bana benim çocuğum sigara içiyor, sen karışamazsın diyorsa ben bu değeri veremiyorum. O yüzden veliler çok çok etkiliyor bizi. K8; ailesinin maddi durumu iyi olanlar diğer öğrencileri bazen ezebiliyor. Maddi durumu kötü olanlar biraz da içine kapanık oluyor. Çok fazla girişken olmuyor. E tabii bu maddi durum öğrenciler üstünde biraz etkili oluyor. K11; aileden gelmiş olan kalıplaşmış davranışları yıkamıyorsunuz. K4; aile düzeni, özellikle onun çok büyük etkisi var. Yani parçalanmış ailelerin çocukları zor oluyor. Aile düzeni olan çocuklar daha hani düzgün, değerler konusunda daha iyi oluyor. K18; aile bu değerleri ne kadar kazandırırsa biz de okulda bunları destekleyerek köklerini sağlam yapacağız. K11.

Değerlerin Kazandırılmasında Okulun Rolüne İlişkin Görüşler (Yedinci alt soru)

Araştırmanın yedinci alt sorusu kapsamında değerlerin kazandırılmasında okulun rolüne ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. Değerlerin Kazandırılmasında Okulun Rolüne İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Okul	Konumu	16
	Fiziki yapısı	9
	Bütün halinde hareket etmesi	19

Tablo 8, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde okulun rolüne ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre katılımcılar okulun konumu (n=16), okulun fiziki yapısı (n=9) ve okulun değerleri aktarmada bir bütün olarak hareket etmesi (n=19) hususlarında görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bazı doğrudan ifadeleri şu şekildedir.

Okulun içinde bulunduğu sosyal ortam öğrencilerin genel ahlakını, değerlerini de yönlendiriyor. K19; ama tabii okulun şartları, imkânları, fiziki durumu, köy okulu mu olduğu veya merkezde bir okul mu olduğu gibi hususlar, hepsi birer etken aslında uygulamada. K14; kırsal kesimdeki okulda değerleri vermeyi canı gönülden yapıyorsunuz, şehirde sanki o biraz ikinci planda gibi, pek değer kalmıyor. K15; bence fiziki yetersizlikler buna engel değil diyebilirim. K10; aslında çok etkileyeceğini düşünmüyorum. Bir bahçede de bu değeri verebilirsiniz. K8; uyum ve birlikte hareket etmek bu noktada çok önemli. Okuldaki tüm öğretmenler birlikte hareket etmezsek çocuk değerini ne olduğu konusunda çelişkiye düşer. K9.

Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Önerilerine İlişkin Görüşler (Sekizinci alt soru)

Araştırmanın sekizinci alt sorusu kapsamında değerlerin kazandırılmasına yönelik öğretmen önerilerine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategori ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 9. Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Öğretmen Önerilerine İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Öneriler	İş birliği	17
	Öğretmen eğitimi	15
	Zamana duyulan ihtiyaç	13
	Gönüllülük	9
	Millî bayramların içeriğinin değiştirilmesi	8

Tablo 9, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde öğretmen önerilerine ilişkin görüşlerini içermektedir. Buna göre katılımcılar iş birliği (n=17), öğretmen eğitimi (n=15), zamana duyulan ihtiyaç (n=13), gönüllülük (n=9) ve millî bayramların içeriğinin değiştirilmesine yönelik görüşler bildirmiştir. Öğretmenlerin bu kapsamdaki bazı doğrudan ifadeleri şu şekildedir.

Değerlerin eğitiminde her zamana diğer öğretmenlerle iş birliği halinde olmalı. K11; ben öğretmenlerdeki değerlerin de biraz ön plana çıkarılması taraftarıyım. Yani bir öğretmen bu değerlere ne kadar değer veriyor? Yani bir öğretmen benim için çok da önemli değil. Dürüst olsun olmasın diyorsa bu değeri biz ortaya çıkaramayız. Öğretmenlerin de öncelikle bununla ilgili bir eğitim alması gerekiyor. K8; bir kere sıkıştırılmış bir zaman olmaması gerekiyor. K7; öğretmenlerin değerler eğitiminin her safhasında gönüllü olması gerekiyor. K6; millî bayramlar öğrenciler için biraz sıkıcı oluyor. K15; programla iki üç çocuk şiir okuyor. Öğretmenim bir konuşma yapıyor, çocukları oraya dikiyorsun. Soğuk da zaten, 29 Ekim'de soğuk oluyor. Yani ne oluyor yani? Bence farklı kutlanmalı ya da farklı bir şeyler yapılmalı. K10; millî eğitim farklı bir formatta etkinlik yapmalı. Öğrencileri oraya getirip dediğiniz gibi şiir okuyup orada bir saat dikmek öğrencilere biraz da zor geliyor. K4.

Öne Çıkan ve Geri Planda Kalan Değerlere İlişkin Görüşler (Dokuzuncu alt soru)

Araştırmanın dokuzuncu alt sorusu kapsamında öne çıkan ve geri planda kalan değerlere ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen kategoriler ve kodlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 10. Öne Çıkan ve Geri Planda Kalan Değerlere İlişkin Görüşler

Kategori	Kodlar	n
Öncül değerler	Saygı	19
	Sevgi	18
	Hoşgörü	11
	Yardımseverlik	10
	Özdenetim	10
Ardıl değerler	Sorumluluk	18
	Adalet	14
	Dürüstlük	9
	Dostluk	8
	Sabır	7

Tablo 10, öğretmenlerin MEB beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerden öne çıkan ve geri planda kalan değerlere ilişkin öğretmen görüşlerini içermektedir. Buna göre katılımcılar öne çıkan değerleri saygı (n=19), sevgi (n=18), hoşgörü (n=11), yardımseverlik (n=10), özdenetim; geri planda kalan değerleri ise sorumluluk (n=18), adalet (n=14), dürüstlük (n=9), dostluk (n=8), sabır (n=7) şeklinde ifade etmiştir. Öğretmenlerin bu kapsamdaki doğrudan ifadeleri şu şekildedir.

En çok kazandırılan saygı, sevgi. K3; yardımseverlik, sorumluluk, saygı, bunlar aktif olarak başta görülebiliyor. K6; yardımlaşmayı çok veriyoruz aslında biz. K9; artık benim geriye gittiğini düşündüğüm sorumluluk var. Biraz da vatanseverlik de biraz daha geriye gitmeye başladı diye düşünüyorum. K3; vatanseverlik hani biraz bence geride kalıyor olabilir. K4; belki sabır konusunda biraz geride kalıyor. K8.

Tartışma

Araştırma kapsamında öncelikle katılımcı grubuna öğretim programındaki “değer” kavramının anlaşılabilir anlaşılmadığı sorulmuştur. Kavramın katılımcılar tarafından doğru algılanmasının cevaplanan diğer sorular üzerinde doğrudan etki oluşturacak olması ve bir kavram yanılışı içine düşülmesini önlemek önem arz etmektedir. Bu çalışmanın katılımcı grubunun sorulara verdiği cevaplardan değer kavramına yönelik bilgi düzeylerinin yeterli olduğu analiz sonuçlarıyla örtüşmektedir. Balcı ve Yanpar Yelken (2010)’in yaptığı çalışmada “öğretmenlerin değer kavramına ilişkin günlük dildeki sözcük karşılığı ile ilgili tanımlamalarda buldukları” ifade edilmektedir. Meydan (2012) ise konuyu dersler bazında ele almış, din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ile sosyal bilgiler ders programları dışındaki derslerde değerler ve eğitiminin öğretmen ve öğrencilerde ciddi bir farkındalık oluşturacak düzeyde yer almadığını tespit etmiştir. Bu çalışmada ise beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çoğunun öğretim programındaki değerlere ilişkin kavramları doğru anladığını ifade etmesi öğretim programının verdiği mesajın anlaşıldığını, değerlere ilişkin farkındalığın oluştuğunu göstermiş ve araştırmanın derinliğine katkı sağlamıştır. Sporla uğraşan kişilerin toplumsal değerlere olan yüksek bağlılığına (Güven, 1992) bu çalışmanın katılımcıları da vurgu yapmıştır.

Bu araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tamamı, değerleri kazandırmada çok önemli bir “rol” üstlendiklerini bildirmiştir. Kuter ve Kuter (2012), beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okulda öğrenciyle en kolay iletişim kurabilen, birlikte oyun oynayıp antrenman yapabilen, ortak heyecan, sevinç ve üzüntüler yaşayan yönüne vurgu yaparak, onların kolaylıkla öğrencilere model olabileceğini aktarmaktadır. Kurtdede Fidan (2009)’ın yaptığı çalışmada da öğretmenlerin değerleri yaşayarak öğrencilere rol-model olması ve değer öğretiminin genel akademik öğretimle eş değer öneme sahip olması gibi hususlara vurgu yapılmıştır. Katılımcılar değerlerin öğrencilere kazandırılması esnasında yoğun olarak açık yöntemleri kullandıklarını, fakat genellikle plansız hareket ettiklerini bildirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu da bazen açık bazen de örtük yöntemler kullandığını aktarmıştır. Ülavere ve Tammik (2017) eğitimde değerleri ayrı bir disiplin olarak değil de çeşitli oyun ve aktivitelerin içinde örtük veya açık bir şekilde aktarmanın önerilen yaklaşımlar olduğuna ve değerlerin eğitsel pratiklerin içinde yer alması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu anlamda değerler eğitime açık ve örtük bir şekilde öğretim programlarında yer verilebileceğinin etkililiğinden söz edilebilir (Zengin, 2017). Bu durum, çalışmada da karşılığını bulmuştur. Elde edilen bulgular, katılımcıların daha çok “drama” ve “örnek olay” yöntemlerini tercih ettiklerini göstermektedir. Yıldırım ve Turan (2015)’in yaptığı araştırma da değerlerin öğretiminde öğretmenlerin daha çok “örnek olay, drama, soru-cevap” gibi yöntemler kullandıklarını tespit etmiştir. Benzer konular bağlamında yapılan çalışmalarda öğretmenlerin örnek olay (Baysal, 2013), iş birliğine dayalı öğretim ve yaratıcı drama (Can, 2008) yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Meydan ve Bahçe (2010)’nin yaptığı çalışmada da öğretmenlerin değerlerin kalıcı olmasında en çok model olmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer araştırmalara paralel olarak bu çalışmada da beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değerleri kazandırmada farklı yöntemlerden istifade ettiği görülmektedir.

Değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde bazı beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğrenci davranışlarını görmezden geldiğine, uyumsuz ve eşgüdümsüz hareket ettiğine ve tutarsız davranışlarda bulunduğuna yönelik olumsuz görüşler de tespit edilmiştir. Gökçe (1997) bu durumu öğretmenlerin gerekli niteliklere sahip olmamasına, Erdem, Gezer ve Çokadar (2005) ise mesleki inanç ve samimiyet duygusuna sahip olunmamasına bağlamaktadır. Kuter ve Kuter (2012), yaptıkları araştırmada, bu sorunun çözümüne ilişkin olarak, “beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitiminin bunu bilen, benimseyen ve yapacak cesareti gösteren insanlar ile onları destekleyerek olanak sağlayan yönetimlere ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkündür” değerlendirmesinde bulunmuşlardır.

Araştırma kapsamında, “değerlerin kazandırılmasında beden eğitimi ve spor dersinin rolü” sorusuna katılımcıların tamamı, beden eğitimi ve spor dersinin konumuna dikkat çekerek, değerleri kazandırmada bu dersin etkin bir araç olduğu yanıtını vermiştir. Sporla uğraşan bireylerin toplumsal değerlere olan bağlılığının üst düzeyde olduğu tespiti (Güven, 1992), beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve derslerinin bu noktadaki etkililiğini (Kuter ve Kuter, 2012) ortaya koymaktadır. Bunun yanında, genel olarak öğretmenlerin hem değerleri gerçekleştiren hem de değer kazandıran yaklaşımlarını yüksek oranda yerine getirdiğini tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır (Kaymakcan ve Meydan, 2011).

Bazı okul derslerinin değerleri kazandırmada dezavantajlı duruma gelmesi katılımcı görüşlerinden elde edilen sonuçlar arasındadır. Buna göre öğretmenler bazı derslerde değerlerin kazandırılmasına yönelik etkinliklerin yapılamadığına vurgu yapmaktadırlar. Katılımcı görüşlerine göre beden eğitimi ve spor dersi ile diğer dersler arasında ortaya çıkan bu farklılığın nedeni, derslerin içeriğinin o dersle bağlantılı sınavlara ve merkezi yerleştirme sınavlarına göre entegre edilmesi ve öğrencilere sadece bu yönde motivasyon verilmesi olabilir. Beden eğitimi ve spor derslerinin uygulamaya yönelik olması, değerlerin kazandırılması açısından öğrencilere daha fazla fırsatlar sunmaktadır. Öğrenciler, rol-model olan öğretmenlerin davranışlarını gözlemleyerek ve kazandırılması hedeflenen davranışları yaparak-yaşayarak öğrenmektedirler. Yıldırım ve Turan (2015) tarafından yürütülen benzer bir araştırmada, hayat bilgisi dersinde, değerleri kazandırmada öğrencilerin sınıf öğretmenlerini rol-model olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca değer öğretimi sürecinde hayat bilgisi programının uygulamaya dönük olmamasının, değer kazandırmada yaşanan zorluklardan biri olduğu ortaya konmuştur. Katılımcılar, aynı zamanda, bu durumu, değerlerin öğrencilere kazandırılmasının önündeki bir engel olarak da görmektedirler. Beden eğitimi ve spor dersi yoluyla değerlerin kazandırılmasına ilişkin katılımcıların dikkat çektiği başka bir husus da öğretmenlerin bireysel olarak farklı tutum ve davranışlar sergilemesidir. Kurttaş (2017) bu farklılığı “her bireyin değerleri algılama ve değerlendirme düzeylerini bir diğerinkinden ayıran farklı fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyo-kültürel özelliklerle donanmış” olmasına bağlamaktadır.

Değerlerin kazandırılmasının önündeki engellere ilişkin soruya katılımcıların büyük bir çoğunluğu tarafından “sosyal medya” cevabı verilmiştir. Çaycı ve Karagülle (2016), yaptıkları araştırmada, günümüzdeki dijital iletişimin farklı kültürleri zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde dijital uzamda karşılaştırdığını ve bunun en hızlı biçimde medya ortamında gerçekleştiğini aktarmaktadırlar. Araştırmada bu durumun eşzamanlı olarak düşüncenin, bilgilerin, değerlerin ve yaşam biçimlerinin melezleşmesini getirdiğini, sonuç olarak medyanın özellikle yerel kültürleri ve değerleri tehdit ettiğini belirtmektedirler. Kurtdede Fidan (2009), öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşlerine ulaştığı araştırmasında, “medyanın değer öğretiminde okulun ve öğrenmenin etkisini azalttığını” belirtmiştir. Katılımcıların, değerlerin kazandırılmasının önünde engel olarak gördükleri bir başka husus da öğrencilerin “sınav ve not kaygısı” içinde eğitim yaşantısını devam ettirmesidir. Yapılan bazı çalışmalarda, sınav kaygısının da öğrencilerin sınav performansı ile ilişkili olduğu ve başarıyı olumsuz etkilediği tespit edilmiştir (Baltaş, 2007; Dawson, 2010). Türkiye’de sınav sisteminden dolayı öğretmenler davranış kazandırmaktan ziyade ders başarısına odaklanmaktadırlar. Dolayısıyla, katılımcılara göre, Türkiye’deki “sınav kültürü”nün bir sonucu olarak ortaya çıkan bu kaygı, öğrencilerin değerleri davranışlarına yansıtamamasına neden olmaktadır.

Bu araştırmanın katılımcıları, öğretim programındaki değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin aldıkları lisans eğitiminin yetersiz olduğu, aynı zamanda öğretmen olarak görev yaparken verilen hizmet içi eğitimlerin de bu noktada niteliksiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Kurtde Fidan (2009)'ın araştırmasında öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimi konusunda eğitim almadıkları ve gerekli bilgiye sahip olmadıkları tespiti bu sonuçla benzerlik göstermektedir. Benzer bir tespit de Tokdemir (2007)'in yaptığı araştırmanın sonucunda ortaya çıkmıştır. Tokdemir, öğretmenlerin değerler ve değer eğitimi konusunda nitelikli bir eğitim almadıkları hem kavramsal hem de uygulama açısından gerekli bilgilere sahip olmadıkları ve değer eğitiminde çeşitli problemlerle karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Taneri ve Akgündüz (2018), öğretmenlerin değerler eğitimi için öğretim materyalleri ve değerlendirme araçları hazırlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmişlerdir. Buna karşın, Akbaş (2004) okulda verilen değerlerin aile ve çevrede yeterince pekiştirilmediğine, okul ve aile arasında iş birliği olmadığına ve okul ile ailede verilen değerlerin çatışabildiğine yönelik tespitlerde bulunmuştur.

Katılımcıların –değerlerin kazandırılmasında ailenin önemine ilişkin soruyu cevaplarken– “ailenin yapısı”, “ailenin sosyo-ekonomik durumu” ve “ailenin kalıplaşmış olumsuz tutumları” üzerine yoğunlaştıkları gözlemlenmiştir. Keskin (2008), sosyo-ekonomik düzeyi yüksek aileye sahip öğrencilerin değerlere yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirdiklerini ifade etmiştir. Nelson (1975) ise ailenin içinde bulunduğu ekonomik şartlar, aile türü ve komşuluk gibi toplumsal çevre şartlarının değerlerin belirlenmesindeki etkililiğine vurgu yapmıştır. Kohn ve Schooler (1983) da, benzer şekilde, ekonomik sınıf farklılıklarına göre ebeveynlerin ve çocukların davranışlarında farklılıkların olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmenleri, programda yer alan kök değerler arasında öne çıkan değerleri “sevgi”, “saygı”, “hoşgörü”, “yardımseverlik” ve “özdenetim”; geri planda kalan değerleri ise “sorumluluk”, “adalet”, “dürüstlük”, “dostluk” ve “sabır” olarak değerlendirmiştir. Sarıca (2018), yenilenen programlarda, tüm sınıflar seviyesinde değerlere yer verildiğini, temel değerlerden ise en çok, sırasıyla, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik, dürüstlük, saygı, adalet, dostluk, öz denetim ve sabır değerlerine yer verildiğini aktarmaktadır. Erdem (2003), yaptığı çalışmada, ilk üç değer sıralamasını eğitimde niteliğe önem verme, bilimsellik ve öncülük olarak ifade etmiştir. Bu değerleri dürüstlük, saygınlık ve güven değerleri izlemektedir. Çalışmalarda öne çıkan ve geri planda kalan değerlerle ilgili bir paralellik rastlanmamaktadır. Nitekim öğretim programlarının özünde yer alan bu değerlerin hepsi önemli ve öğrenciye kazandırılması istenen değerlerdir. Bir çalışmada birkaç değer ön plana çıkarken başka bir çalışmada diğer değerler ön plana çıkmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerler ve değerlerin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri incelenmiştir. Bu çalışma, öğretmenlerin tecrübe ve donanımları doğrultusunda, beden eğitimi ve spor dersinde değerlerin birçoğunun dersin içeriğinde ve eğitsel oyunlar aracılığı ile uygulamalı olarak öğrenciye kazandırıldığını, ancak, daha verimli olunabilmesi için, planlı çalışmaya ve bir rehberliğe ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, değerlerin öğrencilere kazandırılmasında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve dersinin oldukça etkili ve önemli olduğuna, öğretim programında yer alan değer açıklamalarının genelde anlaşılır olduğuna, ancak uygulamada öğrencilere plansız bir şekilde verildiğine, değerlerle ilgili lisans ve hizmet içi eğitimlerin yetersiz ve verimsiz olduğuna, öğretmen davranış ve tutumlarının farklı olduğuna, sosyal medya, aile yapısı, okulun konumu, sınav ve not kaygısı gibi faktörlerin değer kazanımını etkilediğine, bunlara karşın öğretmen eğitimlerinin, iş birliğinin ve öğretmen önerilerinin dikkate alınması ile öğrencilere değerleri kazandırmada daha etkili olunacağına ve verimliliğin artırılabileceğine dair veriler elde edilmiştir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler

- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik lisans eğitimlerini yetersiz, hizmet içi eğitimleri ise verimsiz buldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda, lisans döneminde okutulan “Karakter ve Değer Eğitimi” dersinin zorunlu hale getirilmesi ve öğretmenlerin daha fazla hizmet içi eğitim almaları önerilmektedir. Bu eğitimlerin de içerik ve kalite açısından daha etkili ve verimli, uygulamaya dönük ve dikkat çekici olması sağlanabilir.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çoğu, kazanımla ilişkilendirilmesi istenen değerleri anlamada güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Öğretim programında, kazanımların içerisinde bulunan değer ifadeleri daha açık yazılabilir. Ayrıca kazanımlardaki değerlerin nasıl verilebileceğine yönelik örneklerin olduğu yönlendirici görsel, dijital yayınlar, kılavuzlar hazırlanabilir.
- Daha etkili bir değerler eğitimi için öğretmenlerin önerilerine başvurulduğunda, öğretmenlerin en çok iş birliğine dikkat çektikleri görülmüştür. Bu sonuca dayalı olarak değer kazandırmada tüm branş öğretmenlerinin ve ailenin eşgüdüm ve iş birliği içinde hareket etmesi gerektiği ile ilgili farkındalık oluşturulabilir. Bu amaçla ailelerin de katılacağı, okul-aile iş birliğini içeren seminer ve eğitimler yapılabilir.
- Değer kazanımını etkileyen sosyal medya, aile yapısı, okulun konumu, sınav ve not kaygısı gibi faktörlerin giderilmesine yönelik eğitici çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik öneriler

- Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kapsamındaki değerlerin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerine odaklanılmıştır. Benzer çalışmalar öğrencilerin görüşleri alınarak yapılabilir. Çünkü öğrenciler değer kazandırmak istediğimiz hedef kitledir. Onların görüşleri dikkate alınarak yapılacak çalışmalar değerler eğitimindeki verimliliği artırabilir.
- Araştırmada ortaokul ve lise kademesindeki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değer kazandırmadaki görüşlerine başvurulmuştur. İlkokullarda beden eğitimi ve oyun dersini veren sınıf öğretmenleri ile benzer bir çalışma planlanabilir. Böylece değer kazanımında küçük yaş gruplarının önemine dikkat çekilebilir.
- Araştırmada sadece devlet okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda özel okullar ve devlet okullarındaki öğretmenlerin görüşleri karşılaştırılabilir. Kök değerler her iki okulun beden eğitimi ve spor öğretim programında aynıdır. Fakat uygulamada daha etkili değer kazanımı veren okul türü diğeri için örnek teşkil edebilir.
- Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Değerlerin kazandırılmasına yönelik farklı araştırma yaklaşımları ile çalışmalar yapılabilir. Böylece değerler eğitimine birçok açıdan bakılması sağlanabilir. Farklı sonuçlar ve önerilerle değer kazandırma sürecine olumlu katkılar sağlanabilir.
- Araştırmada sadece beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Gelecek çalışmalarda farklı branş öğretmenlerinin değerlerin uygulanmasına yönelik görüşleri alınarak karşılaştırma çalışması yapılabilir. Kök değerler tüm derslerin öğretim programında yer almaktadır. Bu bağlamda farklı branş öğretmenlerine değer kazandırmada iş birliği yapma konusunda farkındalık kazandırılabilir.
- Yapılacak başka bir araştırmada örneklem grubu geniş tutularak ve bütün öğretmenlik branşları dâhil edilerek branşlar arası karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir ve bu sayede değerlerin kazandırılmasına yönelik Türkiye profili çıkartılabilir. Geniş çerçeveli araştırma sonuçları ilgili kurum ve kuruluşların bilgisine sunularak gerekli tedbirlerin alınmasında daha çok etki ve katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- Akbaba Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(81), 7-18.
- Akbaş, O. (2004). *Türk millî eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. Kademedeki gerçekleştirilme derecesinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2014). *Okulda değerler eğitimi* (4. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir?. *Eğitime Bakış*, 7(19), 19-21.
- Balcı, F. A. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin "değer" kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 81-90.
- Baltaş, A. (2007). *Stres altında ezilmeden öğrenmede ve sınavlarda üstün başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Brookfield, S. (1992). *Ethnographic research methods course notes*. NY: Teachers College, Columbia University.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Ed. ve Çev.). İstanbul: EDAM.
- Çaycı, B. ve Karagülle, A. E. (2016). İletişimin dijitalleşmesi ve kültürel melezleşme. *Global Media Journal TR Edition*, 6(12), 570-586.
- Dawson, R. H. (2010). Effects of test anxiety and evaluate threat on students' achievement and motivation. *Journal of Educational Research*, 94(5), 284-290.
- Denzin, N. K. (1973). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. New Jersey: Aldine Transaction.
- Deveci, H. (2015). Value education through distance learning: Opinions of students who already completed value education. *Turkish Online Journal of Distance Education TOJDE*, 16(1), 112-126.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, E. (2007). Değerler eğitiminde temel tartışmalar ve temel yaklaşımlar. *İlköğretimci Eğitimci Dergisi*, 14(11), 21-29.
- Doğanay, A. (2011). *Değerler eğitimi, sosyal bilgiler öğretimi ve demokratik vatandaşlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Durkheim, E. (1994). *Sosyolojik metodun kuralları* (E. Aytekin, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Erdem, A. R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* içinde (s. 471-477). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Ersoy, A. (2016). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (s. 51-109). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Filiz, B. (2019). Using personal and social responsibility model for gaining leadership behavior in students. *European Journal of Educational Research*, 8(1), 157-168. doi:10.12973/eu-jer.8.1.157

- Filiz, B. ve Demirhan, G. (2019). Use of personal and social responsibility model in bringing responsibility behaviors: Sample of TVF sports high school. *Education and Science*, 44(199), 391-414. doi:10.15390/EB.2019.7238
- Garcia, A. C., Standlee, A. I., Bechkoff, J. ve Cui, Y. (2009). Ethnographic approaches to the Internet and computer-mediated communication. *Journal of Contemporary Ethnography*, 38(1), 52-84.
- Gökçe, E. (1997). Eğitim programının geliştirilmesinde öğretmenin rolü. *Uluslararası dünya öğretmen eğitimi konferansı kitabı* içinde (s. 204-216). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Gömlüksiz, M. N. (2007). Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları (Elazığ İli örneği). R. Kaymakcan (Ed.), *Değerler eğitimi uluslararası sempozyumu* içinde (s. 727-741). İstanbul: Dem Yayınları.
- Guba, E. G. ve Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *ECTJ*, 30(4), 233-252.
- Güllü, M. (2016). Examining the values of students in the physical education and sport departments. *Educational Research and Reviews*, 11(19), 1812-1822.
- Güven, Ö. (1992). Spor anlayışımız ve sporun sosyo-ekonomik işlevi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 35.
- Halstead, J. M. (2005). Values and values education in schools. J. Mark Halstead ve M. J. Taylor (Ed.), *Values in education and education in values* içinde (s. 2-14). London, Washington D.C.: A Member of the Taylor & Francis Group.
- Hergüner, G., Önal, A. ve Hergüner, S. (2018). Sporcu-Öğrenci Değer Ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışması. *SSTB Uluslararası Hakemli Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 28, 1-21.
- Holloway, I. ve Wheeler, S. (2013). *Qualitative research in nursing and healthcare*. Oxford: John Wiley & Sons.
- Houser, J. (2013). *Nursing research: Reading, using and creating evidence*. Sudbury, MA: Jones & Bartlett Publishers.
- James, N. ve Busher, H. (2007). Ethical issues in online educational research: Protecting privacy, establishing authenticity in e mail interviewing. *International Journal of Research & Method in Education*, 30(1), 101-113.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikâyeler. *Millî Eğitim Dergisi*, 198, 97-104.
- Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2011). Din kültürü ve ahlak bilgisi programları ve öğretmenlerine göre değerler eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 29-55.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkinliğinin araştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Keskin, Y. (2016). *Değerlere genel bir bakış: Tanımı, özellikleri, işlevi ve sınıflandırılması. Teoriden pratiğe değerler eğitimi* (M. Köylü, Ed.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Keskinoğlu, M. Ş. (2008). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerine uygulanan mesnevi temelli değerler eğitimi programının ahlaki olgunluğa ve saldırganlık eğilimine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kızılcılık, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Sportmetre* 15(1), 19-30.
- Kohn, M. ve Schooler, C. (Ed.). (1983). *Work and personality: An inquiry into the impact of social stratification*. Norwood, NJ: Ablex.
- Köknel, Ö. (1982). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. ve Dilmaç, B. (2013). İnsani değerler eğitimi programı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 199-208.

- Kurtdaş, E. M. (2017). Değerlerin kaynağı ve anlamlandırılması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(21), 349-366.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18.
- Kuter, Ö. F. ve Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 3(6), 75-94.
- Lopez, K. A. ve Wills, D. G. (2004). Descriptive versus interpretive phenomenology; Their contributions to nursing knowledge. *Qualitative Health Research*, 14(5), 726-735.
- Maxwell, J. A. (2004). Using qualitative methods for casual explanation. *Field Methods*, 16(3), 243-264.
- McMillan, J. H. ve Schumacher, S. (2010). *Research in education evidence-based inquiry*. UK: Pearson.
- Merter, F. ve Şekerci, H. (2015). Değerlerin kaybolma durumuna ilişkin sınıf öğretmenleri görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 851-874.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1973). Millî eğitim temel kanunu. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018a). Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=324> adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018b). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=334> adresinden erişildi.
- Nelson, J. L. (1975). *Values and society*. NJ: Hayden Book Company, Rochelle Park.
- Nicholas, D. B., Lach, L., King, G. Scott, M., Boydell, K., Sawatzky, B. ... Young, N. L. (2010). Contrasting internet and face-to face focus groups for children with chronic health conditions: Outcomes and participant experiences. *International Journal of Qualitative Methods*, 9(1), 105-121.
- Oğuz, A. (2011). Öğretmen adaylarının demokratik değerleri ile öğretme ve öğrenme anlayışları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(22), 139-160.
- Öğretici, B. (2011). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimine yönelik uygulamaların etkililiğinin araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Önal, A. ve Hergüner, G. (2021). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilkökul öğrencilerinin gelişimleri üzerindeki etkisi* (1. bs.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Önder, M. ve Bulut, H. (2013). Temel dini değerler ve değerler eğitimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 15-32.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Peterson, R. L. ve Skiba, R. (2001). Creating school climate that prevent school violence. *The Social Studies*, 92(4), 167-175.
- Piipari, Y. S., Jaakkola, T., Liukkonen, J. ve Nurmi, J. E. (2012) The effect of physical education students "beliefs and values on their physical activity: A growth mixture modelling approach. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(1), 70-86.
- Reiners, G. M. (2012). Understanding the differences between Husserl's (descriptive) and Heidegger's (interpretive) phenomenological research. *Journal of Nursing, & Care*, 1(5), 119.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı* (A. T. Akcan ve S. N. Şad, Ed. ve Çev.). Ankara: Pegem Akademi.

- Sarıca, R. (2018). Yenilenen ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2068-2091.
- Saygın, M. ve Saygın, A. G. (2015). *Eğitimde gelecek arayışları*. Düünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values?. *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
- Seyyar, A. (2010). *Sosyal hizmet terimleri (ansiklopedik ‘sosyal çalışma’ sözlüğü)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Siedentop, D. (1994). *Sport education: Quality PE through positive sport experiences*. Champaign: Human Kinetics.
- Strauss, A. L. ve Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. London: Sage Publications.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). Öğretim programında yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogra adresinden erişildi.
- Taneri, P. O. ve Akgündüz, M. M. (2018). What values should be taught? Measuring the perceptions of high school teachers on values education. H. Arslan, R. Dorczak ve D. U. Alina-Andreea (Ed.), *Educational Policy and Research* içinde (s. 117-124). Poland: Kraków.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Taş, Z. (2021). *İslam ve spor* (1. bs.). Ankara: Gazi Yayınevi.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Tomik, R., Olex, Z. ve Mynarski, W. (2012). Social values of sport participation and their significance for youth attitudes towards physical education and sport. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.
- Türk Dil Kurumu. (2022). Değer kavramı. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Uluşık, V. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersinde değer yönelimlerinin yapılandırıcı öğretim yaklaşımı açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Usluoğlu, Z. ve Mirzeoğlu, A. D. (2017). Views towards physical activity cards and the effects of cards on students’ attitudes. *PJSS Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 8(2), 1-14.
- Ülavere, P. ve Tammik, A. (2017). Value education in Estonian preschool child care institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 19(1), 129-146.
- Varış, F. (1988). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Veugelaers, W. ve Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching*, 9(4), 377-389.
- Yaşar, Ş., Kasa, B. ve Gürdoğan Bayır, Ö. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlerin ulusal ve evrensel olarak sınıflandırılması. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 581-600.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimi genel bir bakış. *Türklük Dergisi*, 19, 499-522.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, N., ve Turan, S. (2015). Sınıf ğretmenlerinin hayat bilgisi dersi ğretim programındaki değerlerin kazandırılma sürecine yönelik görüşleri. *Journal of Theory & Practice in Education (JTPE)*, 11(2), 420-437.
- Zengin, M. (2017). Herkes için geçerli uygun değerleri belirlemek ve öğretmek mümkün m? Değer eğitimi yaklaşımları bağlamında bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 432-445.